

„Gazeta” ieșe în m-a care zi.
Abonamente pentru Anstro-Ungaris:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și strălătaie:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la ad. societății.
Implementul pentru Brașov
Administrația, piața mare, lângă Inul Nr. 30 etajul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 3 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 or. v. a. eșu 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

GAZETA TRANSILVANIEI.

A N U L L X I .

Nr. 36.

Brașov, Luni-Marti 17 Februarie (1 Martie)

1898.

Ministrul de justiție despre „agitațiuni”.

Un deputat din stânga extremă a atacat în ședința de Vineri a dieței ungueresci ordonanța ministrului de justiție, prin care, sub pretextul interpretării legii de presă dela 48, se introduce de fapt censura preventivă.

„Se poate oare, ca guvernul să schimbe legile prin ordonanțe? Căci dacă se poate, atunci nu mai există nici o lege în Ungaria”.

Cu aceste cuvinte amintitul deputat a caracterizat era actuală de ordonanțare.

Firesce, că ministrul de justiție a negat, că s'ar fi abătut, fiă cât de puțin, de litera și de spiritul legii de presă dela 1848. Dér, ca se-și justifice procederea, a mai susținut, că ar fi fost stricacios pentru vađa și creditul statului, decât s'ar fi propus o lege excepțională față cu presa socialistă. De ce se se facă atăta șgomot, când se poate ajunge la scop cu legile existente? Ba a mai susținut ministrul, că legile excepționale nu se pot uni nici cu principiile liberalismului și că de aceea a ales drumul cel mai ușor și comod al ordonanțelor.

Ca dovadă, cât de bine poate guvernul s'o scotă la cale cu sistemul de ordonanțare, „fără a mai aduce legi excepționale”, ministrul de justiție Erdelyi a amintit și măsurile, ce le-ar fi luat cu succes în contra agitațiunii naționalităților, punând această agitațiune în paralelă cu a socialistilor.

Este remarcabilă și importantă această parte a discursului ministrului de justiție. De aceea aflăm de bine a-o reda la locul acesta, vrând a atrage astfel în deosebi atențiunea cetitorilor asupra mărturisirilor și afirmărilor, ce le conține.

Etă ce a dîs ministrul:

Ministrul de justiție Erdelyi: ... Agitațiunile socialiste și ale naționalităților au ținut dela început în încordare atențiunea guvernului. (Vii reprobări și ilaritate în stânga extremă.) Când am venit la guvern, agitația naționalităților izbucnise în flacări. În unul din cele dintâi consilii ministeriale ne-am ocupat cu această cestiune și am decis dispoziții cu unanimitate. Partea administrativă a agitațiilor naționalităților s'a centralizat în mâna d-lui ministru-președinte și încă cu un succes foarte frumos. (Stigări în stânga extremă: Forte!) El a lovit agitațiunile în rădăcină, a luat firelor în mâna sa și n'a dat nicidecum pace agitatorilor.

Geza Polonyi: Unde sunt?

Ministrul de justiție Erdelyi: Acosta a fost prima parte a dispoziției. Cealaltă intră în cadrul resortului justiției, ca urmărirea a faptelor penale săvîrșite prin agitațiunile naționalităților. Curțile cu jurați au sprijinit cu tărie guvernul în această cestiune. Opiniunea publică a țerei a fost pătunsă de conștiința, că agitațiile naționalităților sunt periculoase pentru țără. Urmarea a fost, că curtea cu jurați față cu agitațiunile naționalităților pretutindeni, unde s'a săvîrșit o faptă punibilă în contra prescrierilor codicelui penal, și-a dat verdictul său condamnator. De-o parte este a se mulțami dispozițiilor luate de administrația, de altă parte este a se mulțami curților cu jurați, că focul agitațiunilor s'a domolit curînd și îndată ce guvernul a observat acosta, a fost și în ce privește urmărirea mai indulgent, ba a promovat opera împăcării prin grațiarî. Acosta avu urmarea, că la începutul anului 1897, când un deputat m'a acusat aici în cameră, că în ministeriul de justiție s'a organizat un cabinet negru (Șgomot în stânga) și că sunt intentate nenumărate procese de presă, eu am putut să anunț On. camere, că nici un singur proces de presă de-al naționalităților nu este pendent. Adevărat, că în timpul din urmă, mai ales dela începutul erei de obstrucțiune (Mișcare în stânga și stânga

extremă) desvîltă acești dușman ai statului erăși o mai mare activitate (Șgomot mare și reprobări în stânga și stânga extremă), totuși situația în privința agitațiunii naționalităților este și ađi mult mai favorabilă, decât în anii 1893/95 și sper, că starea cu încetul se va îmbunătăți.

O asemenea politică a urmărit guvernul și față cu agitațiunile sociale. (Vii reprobări în stânga și stânga estr). Aici însă verdictele juraților n'au venit în ajutor guvernului în mod neexplicabil opiniunea publică a țerei n'a reagat; opiniunea publică nu s'a pătuns de aceea, că agitațiile socialiste sunt un mare pericol pentru bunăstarea țerei. De aici a urmat, că procesele de presă intentate în cauza agitațiunilor socialiste le-am pierdut înaintea juraților. (Aprobări în dreapta, contradiceri în stânga).

În cele de mai sus se cuprind, cum am dîs, mărturisiri prețioase, precum și afirmări pe cât de false, pe atât de caracteristice. Dér însă-și împrejurarea, că ministrul de justiție pune mișcarea socialistă alături cu aceea a naționalităților și vré s'o tracteze pe același calapod, este foarte semnificativă pentru gradul, la care s'a putut avênta până acuma înțelepciunea politică și de stat unguerescă.

De a fi de lipsă să analizăm mai cu de-amăruntul enunțiarile și afirmările ministrului de justiție ungueresc.

Atentatele la libertatea presei.

(Discușiuni în camera ungară.)

Ședința dela 25 Februarie a camerei ungaré s'a ocupat aproape exclusiv cu cele mai nouș măsuri reacționare luate de guvern din incidentul răsvrătirilor socialiste, — măsuri, cari după cum se scie, culminează în cele mai grave atentate la libertatea presei.

Discuțiunea în această temă a introdus-o deputatul din stânga extremă Ludo-

vic Olay. El dîse, că socialismul n'ar bânțui astăđi în această țără, decât ar fi respectată ordinea de drept, pe care însă tocmai guvernul o atacă mai mult prin abuserile și volnicile sale electorale.

Despre egalitate de drept ađi nici vorbă nu mai pôte fi la noi, căci de exemplu Curia pe omul șrac îl osîndesce pentru omor la 10—15 ani de temniță, pe când pe un domn bogat, din societatea alêsă, fiind-că stă în legături apropiate cu ministrul-președinte (înțelege pe baronul Banffy Iános, fratele ministrului-președinte, care împuscase pe un țeran la via. — Trad.) îl achită; ér pe un al treilea, fiind-că are conexiuni cu omenî fruntași, îl osîndesce la 500 fl. amendă. Nu numai pe terenul justiției și al administrației însă, ci pe toate terenele poporul simte, că e apăsât. Nu e mirare deci, decât în astfel de împrejurări el dă ascultare agitatorilor socialistilor.

Ministrul de justiție Erdelyi dîce, că atacurile lui Olay sunt îndreptate din motive personale și de aceea nu răspunde la ele. Ministrul e convins, că țără are folos din aceea, că el ocupă portofoliu ministerial (Rîsete batjocuritoare în stânga). Olay a atacat și Curia pentru o sentință a acesteia. (Olay: Pentru mai multe sentințe!) Ce ar dîce d-l deputat, decât eu ași ingera la aducerea sentințelor? (Olay: A fost vorba despre fratele ministrului-președinte! Șgomot.) ...De trei ani, de când este ministru, la numirea a mii și mii de funcționari el n'a protegiat pe nimeni (Olay: Nu-i adevărat. minte!)...

După câteva scene turbulente, cari au culminat în declararea din nou a lui Olay „pe onorea lui”, că ministrul a grăit neadevăruri, luă cuvîntul Ratkay László.

Guvernul, dîse Ratkay, află de prisos a mai governa ađi cu legile, el se mulțamece cu ordinațiunile. Legea dela 48 e pentru toate timpurile, prin urmare ea e valabilă și ađi. Punînd lângă olaltă legea dela 48 și ordinațiunea ministrului, una din ele este nebuniă. Ministrul se judece, care e aceea. El lasă majorității camerei sarcina de-a judeca, decât ministrul n'ar trebui pus

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Cum vom traduce pe classici?

(Biblioteca autorilor classici. Müller. București 1898)

Studiu-recensium de N. Sulică.

(Urmare)

E adevărat, că scopul instrucțiunii gimnasiale în cele două limbi clasice nu mai e exclusiv limba însa-și. Ađi se preține, ca limba latină séu elină sé se propună numai întru cât sunt de-ajuns pentru înțelegerea celor exprimate în ele. Dér nu mai puțin adevărat este, că instrucțiunea clasică pe deplin și-a ajuns scopul numai atunci, când scolarul e deja în pozițiune de a înțelege firea limbei, de a străbate în spiritul ei; și acosta cu atât mai virtos, cu cât se scie, că spiritul anticelor limbî clasice e cu totul altul decât al limbilor moderne, cari se par toate croite pe un calapod. Drept aceea aprofundarea și în consecență înțelegerea modului de judecată al celor vechi, pe lângă că i ofere scolarului o bună gimnastică intelectuală, tocmai prin aceea, că i-se dă ocaziune să vadă diferențele caracteristice ale anticelor

limbi, i-se dă posibilitatea să-și apropieze mai târziu fără multă greutate ori-ce limbă antică, bine înțeles numai în cazul când se dedică carierei lingvistice.

Acest multiplu scop însă instrucțiunea clasică și-l va ajunge, numai dacă traducerea sé va face într'o bună românescă „pe vâlăchie”, cum dîcea profesorul meu de latină. Procedîndu-se astfel, scolarul va înțelege pe de-o parte esența anticei limbî, din care traduce, ér pe de altă parte va face un bun exercițiu în manuirea corectă a limbei sale materne. O astfel de traducere scolară așa-déră va ține locul de mijloc între traducerea etimologică și artistică, întru cât scopul ei involvă în sine în acelaș timp scopul ambelor acestora. Se va purcede însă din contră, se va întempla ceea ce de regulă se întemplă: prin traducerea verbală făcută în spiritul limbei latine, din care se traduce, dér fără ca scolarul să pricépă acel spirit, se va crea în detrimentul cel mai regretabil al limbei naționale, un „jargon” de scôlă, care devenind cu timpul a doua fire a scolarului, trece apoi ca un însemnat element constitutiv în corpul așa numitei limbî culteliterare. Urmarea naturală e aspectul acela

monstruos latinesc al acestui limbagiu „cult”, de care florii te apucă numai atunci, când ceri să te apropii da adevăratul grai românesc al opiniei. Dér ce să-i faci, această latinomanie inconșcie, isvorită numai din nepriceperea celor chemați, e deja bolă și încă contagioasă.

E evidentă deci importanța unei bune traduceri românesce în sensul stabilit. Traducerea d-lui Ghica nu e românesce în sensul acesta. Bine ar fi, decât în punctul acesta am imita pe strămoșii noștri, cel puțin când împămîntenim operile lor în limba noastră. Nec verbum verbo curabis reddere sidus interpres! Am insistat mai mult asupra acestui punct, care strict judecat aparține mai mult pedagogiei, și anume metodologiei, am făcut-o însă numai din cauza importanței sale; și ca să fiu complet, țin să mai relevez și faptul recunoscut deja din anticitate: că adevărat un bun mijloc de a îmbogăți și perfecționa însă-și limba națională mai ales în partea sa stilistică, e tocmai traducerea dintr'o limbă străină. Cicero însu-și mărturisese (Or. I, 55), că stilul séu are sé-l mulțamescă mare parte traducerii lui Demosthenes și Eschines; ér Bernays dîce: traducătorul se pôte

asemăna c'un cuceritor, care partea cea mai alêsă a prăzii făcute în țări străine o hărăzesce patriei sale, unde drept o rodnică posesiune prosperază înflorind și desvîltându-se mai departe.

V.

În chipul acesta am stabilit un fel de „modus in rebus”, am indicat în conțurî generale și cu aplicațiuni speciale, calea, care va fi bine s'o urmeze traducătorul. Teoria în cazul acesta eu n'o țin superfluă, căci decât nu e în stare să facă pe bunul traducător, are cel puțin misiunea de a-l feri de defectele capitale, de cari suferă ađi traducerile. Vorbe de olacă așa-déră nu i-se vor părea nimenuia cele dîse până acum, cu atât mai vîrtos, că cestiunea e tractată strict din punctul de vedere al anticelor limbî clasice. Da, atunci când traduci dintr'o limbă modernă, par'că nu prea ți trebuie multă teorie, pentru ca să poți traduce. E altceva însă, când traduci din latinesce, séu grecesce. Aici avem în față noastră două limbî, cari ca spirit și fire stau în evidentă opozițiune și contrast cu spiritul și geniul limbilor moderne, cari în trăsăturile lor principale coincid

Trandafir și vioarele se numesc o frumoasă și elegantă carte de poezii populare, culese și ordinate de *Ión Pop Reteganu*. E o carte de vre-o 200 pag., în care găsim o multime de cântece bătrânești, voinicești, ostășești, de bucurie, de dragoste, jale, dor, urf, mânie, necaz, cântece glumețe, dela nunți și altele. *Edițiunea II.* Prețul 60 cr. (cu posta 65 cr.)

Procent, Promil, Interese și Teoria centurilor curente de *I. C. Panțu*, profesor la școala comercială superioară din Brașov. O broșură de 48 pagini, în care se arată calcularea intereselor pe an, pe lună și pe zile într'un mod practic; sunt mai multe exemple explicate amănunțit, așa ca să fie înțelese de orî și cine; de-asemenea modul de calculare al intereselor la bănci și teoria conturilor curente. — Se poate procura dela Tipografia „A. Mureșanu” și dela librăria N. I. Ciurcu, Brașov, cu prețul de 40 cr. (1 leu) plus 3 cr. porto.

Biblioteca „Foi literare”. La Oradea-mare a început să apară „Biblioteca Foi literare”, conținând tot-felul de scrieri alese într'o formă plăcută și foarte eftine. Primul volum a apărut sub titlul: „**Logodnica contelui Stuart**”, povestire din viața Românilor bihoreni, de d-na *L. Rudow-Suciu*. Este o carte de 148 pag. 8°, tipar mărunt, dăr frumos și curat. Prețul numai 25 cruceri (cu porto 30 cr.), — un preț în adevăr peste măsură eftin în asemănare cu mărimea opului. — Al doilea volum apărut

este: „**Povestea despre prințul Ahmed al Kamel** său **Pribeagul îndrăgostit**, tradusă de *Dr. T. Form. mare.* Prețul 30 cruceri.

Memorii din 1848-49 de regretatul *Vasile Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1848-49. Istorisirile cuprinse în această carte sunt de cel mai mare interes istoric și național, sunt scrise într'o limbă ușoară și plăcută. Prețul 50 cr. (cu posta 55 cr.)

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu**.
Redactor responsabil: **Gregoriu Maior**.

Cursul la bursa din Viena.

Din 26 Februarie 1898.

Renta ung. de aur 4%	122.50
Renta de corone ung. 4%	99.55
Impr. căil. fer. ung. în aur 4 1/2%	120.60
Impr. căil. fer. ung. în argint 4 1/2%	100.75
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	122 10
Bonuri rurale ungare 4%	97 20
Bonuri rurale croate-slavone	97 75
Imprum. ang. cu premii	157 50
Losuri pentru reg. Tisei și Segedin.	140 50
Renta de argint austr.	102 55
Renta de hârtie austr.	102 40
Renta de aur austr.	123 --
Losari din 1860	143.60
Acții de-ale Băncii austro-ungare.	933.--
Acții de-ale Băncii ung. de credit.	381.60
Acții de-ale Băncii austr. de credit.	363 75
Napoleondori	9 53
Mărci imperiale germane	58 72 1/2

London vista	120 15
Paris vista	47.55
Rente de corone austr. 4%	102 80
Note italiene.	46.20

Cursul pieței Brașov

Din 28 Februarie 1898.

Banote rom. Cump.	9.48	Vând.	9.51
Argint rom. au. Cump.	9.43	Vând.	9.46
Napoleond'ori. Cump.	9.52	Vând.	9.55
Galbe J Cump.	5.65	Vând.	5.70
Ruble Rusești Cump.	127.--	Vând.	127 1/2
Mărci germane Cump.	58.50	Vând.	58.75
Lire terești Cump.	10.60	Vând.	10.78
Serie. fonc. Albina 5%	101.--	Vând.	102 --

UN SILVICULTOR român cu experiență și cu prăcsă în serviciul statului său pe vr'un domeniu particular, **póte afla ocupațiune imediat** pe domeniile Domnului G. Gr. Cantacuzino fost președinte al senatului României.

Doritorii de a ocupa acest post să trimită pe adresa D-lui G. Gr. Cantacuzino, București, calea Victoriei Nr. 167 următoarele acte:

- a) Diploma de absolvare a unei școle speciale de agricultură.
- b) Certificat că a servit la stat, său pe vr'un domeniu particular.
- c) atestat de bună purtare.
- d) știință de carte românească.

Apa amară purgativă
„Francisc Iosif”
premiată cu 10 medalii de aur și în urmă singură premiată cu marca medalii milenară.

Domnul profesor Dr. Purjesz Zsigmond analizând numita apă dăce: „**Apa amară purgativă „Francisc Iosif”** o întrebunțez totdeauna bucuros în casuri corăspunđetóre, deorece efectul ei de obicei se presentă fără nici o apariție secundară neplăcută.”

Clușiu, August 1897.
Prof. Dr. Purjesz Zsigmond m. p.

Se capătă în tot locul.

4-10.182 Direcțiunea în Budapesta.

ANUNCIURI
(insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscrișei administrațiunii. In cazul publicării unui anunciu mai mult de odată se face scăđământ, care crește cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazeta Trans.”

„CRIȘANA”

SOCIETATE DE ECONOMII ȘI CREDIT ÎN BRAD.

INCHEEREA COMPTURILOR

pe al VII-lea an de gestiune, dela 1 Ianuarie până la 31 Decembre 1897.

Convocare.

Membrii societăței de economii și credit „**Crișana**” sunt invitați la

VII-a adunare generală ordinară,

ce se va ținé în **20 Martie st. n. a. c. la 2 ore p. m.** în localitatea societăței în Brad.

Obiectele sunt:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor prezenți.
3. Constatarea împlinirii prescrișelor din §§. 50 și 76 ai statutelor.
4. Raportul direcțiunii și al comisiunei de supraveghere pro 1897.
5. Decidere asupra compturilor anuale și a distribuirii profitului curat.

6. Alegerea alor 2 bărbați de încredere și 2 secretari pe un an.
7. Alegerea comisiunei de supraveghiere.

În lipsa membrilor receruți de preste jumătate din părțile fundamentale, adunarea în sensul § lui 51 se va ținé în 27 Martie st. n. la locul și timpul indicat.

Membrii pot lua parte în persoană, sau prin plenipotențații lor în sensul §-lui 52 din statute.

Numărul membrilor înscriși cu 31 Decembre 1897 au fost 119, cu 463 părți fundamentale à 50 fl. = 23.150 fl.

Brad, la 6 Februarie 1898.

Vasiliu Damian m. p.,
director.

Dr. Ioan Radu m. p.,
secretar.

Contul Bilanțului

ACTIVE		PASIVE	
fl.	cr.	fl.	cr.
Cassa în numărar	5650 75	Capital social	23150 --
Cambii escomptate	216416 73	Depuneri spre fructificare	197530 01
Imprumuturi pe obligațiuni	37522 03	Cambii reescomptate	20000 --
Imprumut hipotecar	10360 05	Dividende neridicate	100 50
Mobilier	325.94	Fondul de rezervă	16435 50
după amortisare		Interese anticipate	4987 21
de 10%	32 59	Profit curat	10388 42
Interese de reesc. anticip.	298 65		
Interese restante	1900 08		
Antipațiunii	150 --		
	272591 64		272591 64

Brad, la 31 Decembre 1897.

Vasiliu Damian m. p., **Ioan Rusu** m. p., **Ștefan Albu** m. p., **Petru Rimbaș** m. p.,
director. cassar. controlor. comptabil.

Membrii în direcțiune:

Dr. Pavel Oprișa m. p., **Vasile Boneu** m. p.,
George Bogdan m. p., **Nicolae Obădeu** m. p.

Subsemnata comisiune de supraveghere am examinat contul bilanțului și confrontându-l cu registrele principale și auxiliare, leam aflat în consonanță și exact.

Brad, la 7 Februarie 1898.

Petru Gligor m. p. **Simion Băcillă** m. p. **Teodor Pop** m. p.

Contul Profitului și al Perderilor.

EȘITE		INTRATE	
fl.	cr.	fl.	cr.
Interese de depuneri	10274 63	Interese și competențe	28652 22
Interese de rescompt.	1093 24	Taxe de înscriere	11 --
Salarii	2950 --		
Chirie	200 --		
Competințe de timbre	84 05		
Spese diverse	428 53		
Marce de presentă	736 --		
Amortisațiune de mobil.	32 59		
Contrib. erar. fl. 1200.--			
Contrib. com. fl. 248.30			
Contribuțiune de 10% la depun.	1027.46		
Profit curat	10388 42		
	28663 22		28663 22

Brad, la 31 Decembre 1897.

Vasiliu Damian m. p., **Ioan Rusu** m. p., **Ștefan Albu** m. p., **Petru Rimbaș** m. p.,
director. cassar. controlor. comptabil.

Membrii direcțiunii:

Toma Oțel m. p., **Ioan Roman** m. p., **George Imperat** m. p.,
Feier Aron m. p., **Ioan Stanciu** m. p., **Ioan Câmpăan** m. p.,

Subsemnata comisiune de supraveghere am examinat contul profitului și al perderilor, și confrontându-le cu registrele principale și auxiliare le-am aflat în consonanță și esacte.

Brad, la 7 Februarie 1898.

Petru Gligor m. p., **Simion Băcillă** m. p. **Teodor Pop** m. p.